

Халымгин нүүнд уло—социалистическ тосхлтд шунмгъа орлцачнр

Арасан куука улсиг мух-лаллгънас мөнхгинднй Алдр Октябрь сулдахд, шин социалистическ обществен айл зовт-а кеснэс нааран 40 джил давб.

Эн элдв зам хаалгъар Советск государствн олт иелн-амтнй куука улс йовв: орс-муд, украинск, белоруск, узбекск, халымгуд, черкешкск болн нань чигн олт амтнй куука улс.

Хаана йосна цагт куука улс политическ збв уга билд, государственн йосна болн бйарн газрин бийсэн залгъна органд сунгългънд орлцдг аргъ уга билд, дакад общественно-политическ торт тас орлцдг уга бйасмн. Государственн уулд церглдях болн ах сургъульд даслжах куука улс узддг уга билд.

Хаана цагин Арасан багъ келн-амтнй куука улс нег улу түүргъяр бйасмн, хярд гарх-куунд одх цагтнй хул-дад чигн авчкдг билд, куука улс одхларн нег улу зовльгта-гъяр бйадг бйасмн: залунь герган болн ур-садан гувдг, залугъиннй болн залугъин элгн-садна олматгъяр бйадг билд.

Бул дотрн халымг куука куунд бйалгън нег улу түүр бйасмн, Халымг таньгъчд хуучна цагин, куука улст збв бдгд уга йосн нег улу куука улсиг даджржасмн. Куука улс юн чигн збв уга бйасмн. Сургъуль сурна гндг нам ухандь уга бйасмн. Хувасн цбкрсн бйаллр кезд чигн усн-нулмстд, харнъгъгъяр дажрлгънд бйасмн.

Государствена кбдлмшт куука улсиг бргнар орлуул уга, политическ болн производствен керг-тормудт куука улс орлуул уга социализм тосхлд чадшговдн гндж Советск йосна түүрн джил-мудт алдр Ленин заасмн.

Куука улст икар харшлтан халдаджасн шаджн бурхнд шутлгънас сулхкин тблд Коммунистическ партъ онд-дндн ноолдг билд. Социалистическ тосхлтн олна кергт куука улсиг шунмгъа-гъяр, збргтар орулхдн мана партъ днъ-нокад болв.

1918 джилн январь сард Цугсоюзин Советмудн 3-ч хургин батлсн „Куч-кблсчнрин болн дажрлгънд бйадг олт-амтнй збвин деклараци“ куука улст залу улсла айл политическ збв бгсн Советин йосна түүрн документ билд. Ори-нутгиннй политическ керг-тбрт орлцх куука улсин зб-виг Советин Конституц улм бргджуль.

Цуг ори-нутгар, хотн болгънд, селан болгънд хуучнан хамхлджасн: ликбезмуд, ум-шлгъна гермуд, бичкдудин яслъ, акушерск пунктс селгдв. Куука улс угатъриннй комитетст, сельсоветмудт сунън-гъгддг болв.

Мана куука улс, нарт дел-кян куука улсин бдриг кесг дакдж окопт тосцхав. Теднй кесгнй гражданск болн Алдр Тбрскид дйг фронтд кецкхв.

Куука улс збргтан медулсн улгур олт.

Халымг таньгъчин куука улс, Тбрскинань алдршгсн куукадиннй нер кезд чигн мар-тшго: гражданск дйнд орл-сн Шапшукова Нарман нер. Эгл куука кун бшатрлд ку-чтггъяр ноолдджагъад коман-дир Стаценко гндг орс куунд аминь харсдж авсн. Ца-гъачудин банлла збргт кевар ноолддж йовсн, райвоенко-матин кбдлч гражданск дй-нй партизанк Васильевин нер.

Туургсн партизанк-комсо-молк героиня Тамара Халы-нова, орс куука Зоя Космо-демьянскаяла айл, бас мана багъчулт героизм болн збргт йовдл узуллгънй улгурнй мбнхкиндн болхми. Мбдн дунд алдр Тбрскид дйнд орл-сн куука улс хяттар биш.

Тбрскинань джиргъл ббд-лулхкин тблд халымг таньгъчан хурлар хяру босхкин тблд чидлан, эв-аргъан хармил уга шунмгъагъяр куука улсин кесгнй ода кбдлджанй.

Халымг олт-амтнй урн,— халымг куука улсас түүрн болдж учен болсн—Тодаева Буляш СССР-н науксин Ака-демийн ах научн кбдлч болдж ода кбдлджанй.

Урднй куука улс дунд шун-мгъагъяр кбдлмш кедж йовсн улс ода сургъуль дасад медр-лан ббдлулчид, ббдан уулд кбдлджайххнй: Харгатаева Джиргъл (Юста), Колпачкова Урубжур—таньгъчин культу-рин отделнй инспектор, Хо-джигорова Марфа—Чилгирск поссоветин ахлч, Базырова Кооку—таньгъчин заргъчин член, Килганова Гилана—научн-исследовательск институ-тин библиотекинй заведующ, Бадашова Улюмджи—таньгъ-чин сопобесин заведующнй дарук, Дармушаева Булда—таньгъчин эрди-сургуулин хал-хин отделнй инспектор, нань чигн кесг куука улс. Убушне-ва Булгун халымг куука улст түүрн болдж Халымг АССР-н

сопобесин нарком болдж кбд-лсн.

ВЛКСМ-н таньгъчин болн райодин комитетсин селгятр-муд болдж Пелерова, Емати-нова, Кулешова, Барханова кбдлджайххнй, таньгъчин бол-н райодин комитетсд 25 хал-ымг куука кбдлджайххнй.

Социалистическ тосхлтн керг-уулд мана производствен-ниц куука улс хяттар бишар хуван орулджацхана. Приют-ненск района 107-ч совхозин ах хббч Литвинова Александра Романовна хбн болгънас дун-диндн 8,5 килограмм ноос киргъдж авб, тер совхозин доярк Эрдниева Екатерина укр болгънас дундиндн 1450 литр ус саадж авб. Яшалтинск района Сталинд нертд колхо-зин саалч Джевандова Наталия Бальминовна бас ус икар саадж авб, олна кбдлмшт шунмгъа-гъяр орлца, куч-кблсчнрин депутатрин таньгъчин Советин депутат.

Яшукульск района „Лиман-ный“ совхозин эрки сан ах хббч Кичикова Ш. Д. СССР-н Деед Советин депутатин кан-дилатд темдглгав.

Элт балгъсна хойрдгч но-мертд тосхлтн управлендй штукатур Хулхачиева Анна кбдлмшиннй зурагъан 120 про-цент куцанй. „1-е Мая“ арте-лин хувц уйдг цехин урн Му-каева Н. Б. зурагъан 120 про-центас давулдж куцанй.

„Чапаев“ совхозин ах хббч Аверина Анна Петровна кир-гъдж авсн нооснаннй чинр сан болсн учрар 10 мингън арс-льгар мбрйалгдв. Иим элдв сан кбдлмшт узулсн куука улс олт.

Мана таньгъчин куука улс СССР-н Деед Советд сунгъл-гънд нерддд, социалистическ дбрдлй бргнар делгрулджанй. Тедн бийстнй шинвс ик ббдан даалгъяр авцхав.

Е. А. БАРБАЧКОВА,
КПСС-н таньгъчин комитетин инструктор.